

Budapestre vonatkozó újságcikkek

Szerző: *Harrer Ferenc*

Cím: *Nyerészkedésnek nincs helye a városi üzemekben*

Forrás: *Magyarország*

3n
(Hely)

1925. 3. 19.
(Idő)

(Köt. v. füz.)

Osztályozás

Tárgy *389.65*

Hely

Idő

"1925"

Személy

Nyerészkedésnek nincs helye a városi üzemekben

A részvénytársasági forma a városi üzemeknél közérdekellenes

Irta: Harrer Ferenc dr., ny. alpolgármester

A városi üzemekkel szemben való helyes állásfoglalásaink egyes előfeltétele az is, hogy tisztán lássuk a városi üzemek általában a közüzemek és a kereskedelmi szellem vonatkozásait. A kereskedelmi szellem három irányban jut kifejezésre: *nyereségre* való törekvésben, *könnyed eljárási módokban* és *különleges szervezeti formákban*.

Ha a nyereségvágytól mozgatott magán-gazdasági tevékenység a város közszükségleteit minden irányban kielégítené, akkor nem kellene a lakosság közhatalmi szervezetének gazdasági természetű szükségletkielégítéskre vállalkoznia. Tehát

a városi üzemi tevékenység mozgatója nem lehet a nyereségvágy,

hiszen éppen az a körülmény, hogy a nyereségvágy nem tudta valamely közszükséglet megfelelő kielégítését biztosítani, teszi kényszerűvé a közüzemet. Az elsőnek említett értelemben tehát a kereskedelmi szellemnek nincs helye a városi üzemekben. Ha a város üzemi tevékenységét mégis *nyeresézkedésre használja fel*, akkor az önköltségen felül követelt szolgáltatás: *adó*.

Az ilyen, üzemi számlákon jelentkező fogyasztási adók vezetnek azután a közüzemek díszkreditálására

és végeredményben esetleg valamely közüzemnek a lakosság kárára való megszüntetésére. Kissé különös megnyilvánulása a »kereskedelmi szellemnek« az a két ellentétes követelés, mely egyfelől a nem rentábilis, másfelől a kereskedelemnek és iparnak káros versenyt okozó városi üzemeket kívánja megszüntetni,

holott valamely közüzem létjogosultságára nézve egyedül az lehet mértékadó, hogy

a közszükségletet bővebben, jobban és olcsóbban tudja-e kielégíteni, mint a magán-gazdasági tevékenység.

Ha kereskedelmi szellem alatt könnyed eljárás módokat értünk, akkor a kereskedelmi szellemtől a városi üzem éppoly átitatott lehet, mint a legvirgoncabb magánüzem, akármennyire tagadja is ezt a túlnyomóan érdekeltekből álló közüzemellenes tábor. *Semmi sem gátolja, hogy a közüzemben az alkalmazottak munkakészsége, az üzemvezető önálló és gyors rendelkezése, valamint a legnagyobb hatásfokot előidéző üzemtechnika ne legyen biztosítható legalább is annyira, mint a magánüzemben.* Miért dolgozók ugyanolyan ellenszolgáltatás mellett a vezérigazgató, a tisztviselő vagy a munkás a köztulajdonban lévő üzemnek rosszabbul, mint egy magántársaságnak? Miért ne intézkedhessék az üzemvezető a városi képviselő, illetve megbízottai által megszabott üzempolitikai elvek keretei közt a legjobb belátása szerint? És mi akadályozná azt, hogy az üzem természetéből adódó leggyakorlatibb eljárások alkalmazást nyerjenek? Ha a városi üzem szervezete nem versenyképes a magánüzemével, akkor a hiba a városi kormányzatban van.

A közüzem önállósága *nem jelenthet azonban függetlenséget a tulajdonos köztestülettől.* Ujabbán mind hangosabb, szinte már jelszó-szerű követeléssé vált a közüzemek »*kommerciálizálása*«, ami alatt

tulajdonképpen a közüzemeknek részvénytársaságokká való átalakítása

értendő. Ez az eszme igen tetszetős lehet az állami és városi költségvetés ekvilibristáinak, tantiémre sóvárgó üzemigazgatóknak és

híveiket elhelyezni kívánó politikai pártoknak,

de a közönségre nézve közüzemeknek részvénytársaságokká való alakítása hátrányos és nem is felel meg a kereskedelmi törvény szellemének. *Részvénytársasági formára csak a vegyes összetételű közüzemeknél van szükség, ahol köztestület és magánérdekeltség együtt tartanak fenn valamely üzemet.* A tiszta közüzemnél azonban ez a forma értelmetlen. A részvénytársaság létjogosultsága abban áll, hogy több helyről kell a tőkét valamely gazdasági cél szolgálatába állítani. Mar pedig a tiszta közüzemnél az egész tőkét a köztestület bocsátja rendelkezésre, a városi üzemeknél tehát a város. Egészen kómikus, amikor az ilyen városi részvénytársaságról szóló alapszabály, pl. a Budapest Székesfővárosi Közlekedési Részvénytársaságé, a több részvényest feltételező konvencionális rendelkezéseket szépen sorjában kicirkalmazza, nem feledkezvén meg még minősített többséghez kötött ügyekről sem. De ezek csak fonákságok.

Van azonban a városi üzemek részvénytársaságokká alakításának igen súlyos következménye: **az üzemeknek az elszakadása a közérdek felelős képviselőtől.**